

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtek in velja s poštno vredno 4 v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četlet leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tujerazne države 8 K. Če ne gre za naročnino, plača na leto 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udeležba „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopis se ne vrača. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne politike za enkrat 26 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala znamenja“ stane beseda 5 vin. Particije za večkratno 24 vin., izjave in Póslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do točka 6. — Nezaprte reklamacije so pošiljane prost.

Govor dr. Korošca

v seji državnega zbora, dne 19. oktobra.

Visoka zbornica! Ravno kar smo zopet slišali moza, s katerim je govorila znana »slovenska kmetica« in mu razodevala politično mišljenje jugoslovanskega naroda. Napram tovarišu g. Markhlu je jokala, da imamo premalo nemških sol in da imamo ljudi, ki se navdušujejo za osvobodjenje pretežno le, ker ne hodimo za takimi gospodi, kakor je g. Markhl. Že predvčerajšnjim smo slišali praviti grofa Barbo, da naš narod ne stoji za nami. (Hrupen smeh pri jugoslovanskih poslancih.) To je izvedel tudi on menda od »slovenske kmetice«.

Mi pa dobro vemo, da vse, kar je na fronti in za fronto, je vse s srcem za jugoslovansko državnoopravno izjavo. (Živahno pritrjevanje).

Sedaj nam slikajo vruga na steno, če ne glasujemo za proračun: Vi zanikujete državo in jo puščate na cedilu v hipu nevarnosti. Ne bomo se tu pogovarjali o tem, ali mi državo potrjujemo ali ne; vemo le, da glasovanje za proračun sploh ne odločuje o vprašanju, kdo je za državo in kdo je proti njej, kajti vemo, da je med strankami, ki gredo v boj za vlado, vsaj ena, ki za naprej ne stoji več na stališču potrditve te države. (Klici med Poljaki).

Reče se nam tudi: »Vi niste za vojsko!« Ali smo za vojsko ali ne, tudi to je druga stvar. Mi vemo dobro, da kljub temu, če bomo mi glasovali proti proračunu, bodejo postavljali srbske, hrvaške in slovenske vojske vedno v prve vrste, v strelne jarke. (Živahno vzklikanje). Vemo, da bomo vkljub temu delali, proizvajaje množine živil, naprej v korist države in da bomo sodelovali, da sovražnik ne predere na jugu.

Če nas vabijo, da glasujemo za proračun, nas vabijo, da sopolpiramo načelo, ki nas zatira s podvojeno mečjo. Vemo zagotovo, da je vlada obljubila Nemcem, da na jugu ne izpremeni ničesar. Vsak žandar, vsak pisar, vsak glavar, ki je o naših veljakah rekel, da so »garjave ovce«, mora ostati na svojem mestu.

Vitez Seidler nam je dejal: »Podpirajte me!« Vprašam Vas, ali bi bil pameten oni človek, ki svojo smrt pospešuje, ki svoj lastni grob koplje? (Burno pritrjevanje). Take politike poslancev narod ne bi razumel in ne odobral; morda pa bi bila za to »Markhlova« »slovenska kmetica«.

(Nemško.) Gotovo izražam soglasno naziranje Jugoslovanskega kluba z naslednjo izjavo: Nikdar doslej ni narod Slovencev, Hrvatov in Srbov odklonil davku na imetju in krvi, ki sta ga od njega zahtevala vladar in država. Pa tudi v tej strašni vojni so hrabri sinovi Jugoslavije na bojnem polju in njihovi zastopniki v tej visoki zbornici doprinesli dokaze svoje požrtvovalnosti za cesarja in domovino. Ako pa se po vsem tem Jugoslovanski klub pripravlja, da bo glasoval proti začasnemu proračunu, se zgodi tako le zategadelj, ker je naša in z nami vseskozi soglasnega jugoslovanskega ljudstva trdna in enodušna volja, izraziti vladi najgloblje nezaupanje. (Živahno pritrjevanje in ploskanje).

K temu ravnanju nas sili pred vsem spoznanje, da si vlada ni svesta dalekosežnosti in usodnega pomena, ki bi ga imelo ujedinjenje Jugoslovanskega kot vratarja za moč države ob Adriji in na Balkanu. (Tako je!) Dalje nas sili k temu dejstvu, da se vlada nasproti jugoslovanskemu vprašanju ne obrača le popolnoma nedelavno, marveč naravnost sovražno. Rešitev jugoslovanskega vprašanja je pa postala po zgodovinskih dogodkih ne-

odložljiva, nujna potreba. Ako pa te rešitve ne vzamejo pravočasno v roke merodajni činitelji te države, tedaj bodo poskušali to storiti na drugem mestu zunaj monarhije, kar pač ne more biti ne v interesu monarhije, ne prejasne vladarske hiše.

Daljši vzrok globokemu nezaupanju, ki presinja Jugoslovane proti sedanjim vladam, tvorijo neprestani naskoki in vznemirjenja, kakoršnim je naš narod vsak dan in vsako uro izpostavljen v mirni posesti svoje rodne grude proti vsenemški grabežljivosti, ne da bi mu vlada posvetila vse varstvo, na katero ima zvest in vdan narod vso pravico po pravu in zakonu. Nasprotno, ta vlada, kateri smo ob njenem nastopu brez predsodkov hoteli olajšati vodstvo državnih poslov z dovolitvijo začasnega proračuna, ni doslej ukrenila prav ničesar, da bi odpravila posledice načela npravnega, stvarnega in dejanskega zatiranja, ki je bilo zapričeto ob izbruhu svetovne vojne proti Jugoslovonom. Nič še niso popravljeni ne kaznjivi samovoljni čini nemškonarodnega uradništva in vojaštva, ne oni odnošaji, ki so bili ustvarjeni v službi ponemčevanja. (Tako je!)

Vsled prestane krivice, ki nas je zadela in ranila v živo, in poučeni po skušnjah v tej vojni, so pripravljene Jugoslovani na najbrezobzirnejši boj proti načelu, ki hoče ravnati z njimi in njihovo zemljo edino le kakor s kako kolonijo tujih, prednosti živajočih narodov. (Živahno pritrjevanje).

Glasovanje naše proti proračunu nam je zategadelj le čin silobrana proti vladi, ki meni, da more brezobzirno ili preko naše časti in preko naših življenskih interesov. (Živahna pohvala in ploskanje. Govorniku čestitajo.)

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golob.)

(Dalje.)

Iz Horodenke smo zavili po globoko urezanem kolovozu, ki vodi do Dnjestra. Jezdil sem z jezdeci naprej, da si ogledam pred prihodom polka mesto, kjer bi naj prekoračili naš polk Dnjester. Visokobrežni kolovoz se izgublja v vasi Horodnica, ki leži tik ob Dnjestru. V tem selu mi je zrla oko prvič naselbino, kakoršne do tamkaj se nisem videl.

Visoka hiša v obdnjesterskih vaseh je mesto v naših krajih običajnega plota obzidana z visokim zidom. Tako obzidan stan je podoben majhni trdnjavi, v katero vodijo samo jedna vrata. Na sredino obzidja je postavljena iz osušele ilovice hiša z gospodarskim poslopjem. Hišne izbe so lične, prostorne in snažne kakor pri nas na Slovenskem. Okna, postelje in police pod stropom so okrašene vse z živo raznobojnimi tkaninami iz domačega platna. Okraske vtkejo ter vpletajo v živih, očesu prijetnih barvah dekleta in žene.

Na tem polju je pač obdnjesterski ter bukovinski ženski spol na visoki stopnji domače umetnosti, katero dičita izvirnost in lepota. Še bolj sem se čudil, ker izdelujejo te okraske brez vsakih vzorcev, vsaka po svoje in izvečine izvirno. Ženske kot moški so oblečeni v teh krajih v domače platno. Žene in dekleta nosijo dolge, bele srajce, katerih rokavi so na ramah prepleteni z raznobar-

nimi okraski, ki se leskečejo pri premožnejših v zlatu in srebru.

Mesto našega krila nosijo takozvano »foto.« Foto je temno črno platno, ki se ovije na ozko krog spodnjega dela telesa. Da pa nosilk teh fot ne ovira ozki ovoj pri hoji, potegnajo oba spodnja konca navzgor za pisani pas, ki drži foto krog ledenj. Krog vratu nosijo korale ali v verižico spojeno zlate in srebrnjake. Dekleta hodijo ob delavnih razoglave, le ob nedeljah ter praznikih jim krije glavo pisana ruta; nekatere nosijo kranjski avbi podobno pokrivalo, ki je okrašeno s papirnatiimi cvetkami in z dolgimi, po hrbtu padajočimi trakovi. Žene ovijejo glave v bele, odzadej zavezane rute.

Po leti in pozimi se chaljajo ti ljudje moški kot ženske v kožuhe, ki so večkrat prav dragoceni in obšiti na hrbtu z raznobojnimi okraski. Moški se oblačijo v bele hlače in belo srajco, ki je prepasana z usnjatim pasom. Za tem pasom nosita mladenč in mož celo premoženje: uro, denar, nož in pipo. Pokrivajo moški poleti klobuke ozkokraj nike, po zimi pa kožuhovnaste kučme. Noša v teh krajih je lepa, trpežna in poceni, ker je domač pridelek.

V teh naselbinah mi je ugajalo in dopadlo vse, samo kurjava ne. Gozdov je ob Dnjestru malo in še ti so vsi graščinski. Kmet poseka le tu in tam kako osamelo akacijo. Ljudje si kurijo in kuhajo s kravjeki. Kravje odpadke pomešajo z rezano slamo in blatom. Iz te zmesi napravijo velike kepe, katere namečejo še kot mehke na omenjeno obzidje, ki obdaja vsak dom. Taka črna kepa se

drži zidu tako dolgo, dokler se ne posuši in zrak ne sama na tla. Ko je čisto suha, je sposobna za kurjavo. Ti kravjeki pa ne dajejo mnogo gorkote in povrh še smrde našemu nosu, dokler se človek ne privadi temu duhu. Takih kep je treba osobito za zimo zelo veliko. Izdelovanje tega kuriva je delo ženskih rok in nog. Kraji ob Dnjestru so zelo bogati na nepreglednih žitnih poljih in razsirjeni živinoreji.

V Horodnici sem videl prvič doslej nepoznana bivališča, nošo in visokobrežni Dnjester. Vas leži v ozki kotanji ob reki. Preko Dnjestra so se prevažali na drugo stran na brodu, katerega so pa bili Rusi pri umku uničili. Na drugem bregu Dnjestra nasproti Horodnici je pozidana vas Žezava, naš po predstojnikih nam odkazani cilj. Kakor hitro so opazili Rusi onkraj Dnjestra, da voharimo brezskrbno ob bregovih reke, so nam poslali hitro nekaj šrapnelov vrh radovednih glav. Smo se puskrali po hišah in čakali kritja teme. V mraku je dispela pionirska kompanija s pontoni (železni čolni za prevažanje), da popeljejo naš polk preko Dnjestra. Po 40 do 60 mož se je začelo okoli 10. ure po noči spuščati v čolne. Vesla so zaplusknila na valov po vodi; prvi čolni so oddrčali v temino na drugo stran v objem neznane usode. Čudno, da Rusi niso skušali motiti tega prevažanja niti z jednim artilerijskim strelom. Znati so morali za naš prevoz, ker so spuščali neprestano navzdol po reki plavajoče mine, ki bi naj zadevale v naše čolne, da se napijemo preko praga smrti iz valov Dnjestra.

(Dalje prih.)